

KIBRIS TÜRK EĞİTİMİ VE MİLLİ EĞİTİM ŞURASI (2)

ALİ NESİM

20 Ekim 1975 tarihinde başlayan Birinci Milli Eğitim Şurasının açılış konuşmasını yapan Kıbrıs Türk Federe Devleti Eğitim Bakanı Orhan Z. Bilgehan "Elde olmayan nedenlerle 3 kez ertelenen eğitim şuramızı, mutlu barış hareketinin getirdiği yeni koşullar ve elverişli olanaklardan sonra, artık daha da erteleyemezdik. Bu andan itibaren gerçekleşmiş saydığım şuranın ilk önce çalışmaları 1972 yılına kadar götürebilir." demekteydi. Bakan, şura ihtiyacının önceleri dar kapsamlı olduğunu ancak bugün "eğitim sistemimizi bir bütün olarak gözden geçirmeyi" amaçladığını ifade ile "çalışmalarımız sonunda, toplumumuzun eğitim felsefesi ile eğitim sistemi kesin şeklini almış olacak" diyordu. "Toplum ve bakanlık olarak bu bizim ilk şuramızdır" diyen bakan Bilgehan, hazırlık dokümanının eski bir teksir makinesinde çoğaltıldığını ve bakanlığın henüz bir kadrosu bulunmadığını ifade ediyordu. Nitekim şura incelemesine sunulan belgelere göz atıldığı zaman sadece görünüm olarak değil içerik olarak da doyurucu olmadığı derhal göze batmakta idi. Bakanlık kadrosu ise odacı ve şoförler dahil toplam 49 kişi idi.

Maarif Müdürü Dr. Oğuz Veli Beidoğlu, şuranın açılışında yaptığı konuşmada düşüncelerini şöyle ifade etmişti: "Toplum olarak vermekte bulunduğumuz varlık mücadelesinin 20 Temmuz Mutlu Barış Harekâtından sonra ekonomik bir savaşa dönüştüğü gerçeği karşısında; toplumumuzun sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasında her zamankinden daha gerçekçi, düzgün, planlı bir aşamanın gerektiğine inanılmaktadır." Dr. O. Veli devamla:

"Sosyal gelişme ve ekonomik kalkınmanın yeni istekleri karşısında.... eğitim sistemimizin gözden geçirilmesi zorunluğu kendini göstermiştir. Eğitim sistemimizi toplumun hızla değişen ihtiyaçlarına cevap verecek hale getirmek ve eğitimle ilgili özel sorunlara çözüm yolları aramak, bunları tartışmak ve karar bağlamak üzere.. birinci eğitim şurasının düzenlendiğini ifade ediyordum] I. Şuranın kapanış konuşmasını yapan Bakan O. Z. Bilgehan "alınan kararlar, Eğitim Temel yasasının hazırlanmasına dayanak olacaktır. Anayasanın da öngördüğü Eğitim Temel yasası en kısa zamanda hazırlanacaktır" müjdesini veriyordu.

BİRİNCİ ŞURA KARARLARI

20 - 25 Ekim 1975 tarihlerinde 6 gün süreyle (o zamanlar gerek okullarda gerekse kamu kuruluşlarında haftada 6 gün olan çalışma süresi az zaman sonra 5 güne düşürülmüştür) toplanan şuranın en başta gelen gündem konusu Eğitim Temel yasası idi. Ayrıca eğitimin 15 yaşına kadar parasız ve zorunlu olması kararları da şurada üretilmişti. Ayrıca ilgi ve yetenekler doğrultusunda da öğrencilere (ortak, özel ve seçmeli diye 3 ders grubunu içeren) değişik programları öneren bir sistem

öngörülüyordu. Ancak bu konuda aradan geçen 15 yıla rağmen değişik programlar yapıp uygulanamamıştır.

Şurada alınan kararlardan esas olanı yani "yasa", gecikmiş olmasına rağmen şurada öngörülen pek çok yenilik 1985 KKTC Anayasasına alınmıştır.

KKTC ANAYASASINDA EĞİTİM

Anayasanın 59. maddesi, eğitimin herkes için bir hak olduğunu, eğitim ve öğretimin devletin görevi olduğunu, eğitimde kız-erkek ayırımı yapılamayacağını, eğitimin 15 yaşına kadar zorunlu, 18 yaşına kadar ücretsiz olduğunu karar bağlamaktadır.

MİLLİ EĞİTİM YASASI

I. Şura gündemine sunulan Eğitim Temel Yasası, Anayasa'nın da öngördüğü ilkeler ışığında 23 Mayıs 1986 tarihinde KKTC meclisi tarafından kabul edilmiş ve 11 Haziran'da Resmi gazetede ilan edilerek Milli Eğitim Yasası olarak yürürlüğe girmiştir. Yasanın en önemli özelliği K. Türk eğitiminin kapsamını, ilkelerini, amaçlarını ve sistem yapısını bir bütünlük içerisinde ortaya koymasındır. Yasa'da büyük bir devletçilik göze çarpmakta mali yönden devlete büyük sorumluluklar yüklemektedir. Diğer taraftan pek çok konu tüzüklerin düzenlenmesine bırakılmış bu nedenle yasanın etkin uygulanması geciktirilmiş ve zayıflatılmıştır.

Yine 23. madde'de öngörülen "devlet eliyle eğitim yürütülmesi" işleri, 1987 yılında yasada yapılan bir değişiklikle "özel ve tüzel kişilere" de devredilmiş ancak "özel okulların yabancı dilde olması" koşulu getirilmiştir. Bu maddeye göre yabancı dilde üniversitelerin açılması sağlanmış ancak anayasa da gerekli değişiklik yapılamadığı için 10/1987 tarihli değişiklik amacına ulaşamamıştır. Yani yabancı dille öğrenim yapması öngörülen özel ilkokul ve liselerin açılması (şimdilik) Anayasa barajı ile durdurulmuştur.

KIBRIS TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİ

Kıbrıs Türk Milli Eğitimine "bütünsellik" kazandıran 17/1986 sayılı yasa, tüm toplum bireylerini, Atatürk Devrimlerine, Atatürk milliyetçiliğine, demokrasiye, sosyal adalet ve hukukun üstünlüğü ilkelerine bağlı yurttaşlar olarak yetiştirmeyi öngörür. Ayrıca vatandaşları, milli mücadeleye, milli kültüre, yurduna, ailesine, Anavatani ile devletine bağlı ve onları seven, koruyan insanlar olarak yetiştirmeyi amaçlar. Yine kişilikli, toplum çıkarlarını savunan, yapıcı, yaratıcı ve verimli yurttaşlar yetiştirmek hedeflenir. Nihayet, ilgi ve yeteneklerine göre tüm bireyleri en iyi biçimde eğitmek ve mutlu kılmak Kıbrıs Türk Milli Eğitiminin temel amaçları arasındadır. Atatürk devrimine, Türk milliyetçiliğine, bilimselliğe ve demokrasiye bağlılık öngörülmektedir.

K. T. Milli Eğitiminin temel ilkeleri ise, eğitimin bir hak olduğu, eğitimde ayrıcalık yapılamayacağı; eğitimin parasız olduğu ve ilgi ile yeteneklere göre, isteğe bağlı, onbeş yaşına kadar süren eğitimin kız erkek ayırımı yapılmaksızın bir hak ve ödev olup, zorunlu olduğu; eğitim görmede bireylere fırsat ve olanak eşitliği sağlandığı, laikliğin ve Türk dilinde eğitim ve öğretimin esas olduğu gibi esasları içermektedir.

K.T. Milli Eğitimi esas olarak Örgün eğitim ve Yaygın Eğitim olarak ikiye ayrılmaktadır. Örgün eğitim anaokullarından başlayıp üniversitelere kadar uzanmaktadır. 18 yaşından sonra olan eğitim zorunlu ve parasız olmamasına rağmen devlet yüksek öğretimdeki vatandaşlara da destek vermek zorundadır.

Devlet ayrıca, özürsüzler için özel okullar açmakla da yükümlüdür.

II. MİLLİ EĞİTİM ŞURASI HAZIRLIKLARI

1990 yılı Mayıs'ında yapılan genel seçimlerden sonra 20 Haziran'da Başbakan Derviş Eroğlu tarafından kurulan hükümette Millî Eğitim ve Kültür Bakanlığına getirilen Eşber Serakıncı, ilk olarak 4 aylık sürede uygulamayı düşündüğü proje ve programlar hakkında 5 Ağustos'ta bir basın toplantısı düzenledi. Bakan Serakıncı, bir Şura toplanacağını haberini de böylece kamuoyuna açıklamış oldu.

II. Millî Eğitim Şurası hakkında Bakanlık daire ve danışma kurulları çerçevesinde başlayan bir dizi toplantılar sonunda 20 Kasım 1990'da Kurum ve Kuruluşlarla, 4 Aralık'ta da okul müdür, öğretmen ve eğitimcilerle Atatürk Kültür Merkezinde yapılan toplantılarla şura için ön hazırlıklar yapılmış, görüş ve öneriler alınmış bulunuyordu.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, bakanlık müşaviri H. Samim Kesim Ocak ayı içerisinde uzman olarak şura çalışmalarında görev yapmak üzere görevlendirildi. Önceleri Mart 91 olarak düşünülen Şura, milletvekilliği ara seçimlerinin ekim ayına alınmasının belli olmasından sonra daha rahat bir ortamda yapılabilecekti. Böylece, 17-21 Haziran 1991 Şuranın kesin tarihleri olarak belirlendi.

ŞURA DOKÜMANLARI

"Millî Eğitim alanında ortaya çıkan gelişmeleri ve sorunları, her kesimin temsil edildiği seçkin bir ortamda tartışmak" amacıyla 17-21 Haziran 1991 Tarihleri arasında düzenlenmesi kararlaştırılan ikinci Millî Eğitim Şurasında incelenmek üzere üç ayrı kitabın hazırlanmış bulunduğunu görüyoruz. Bu kitapların ya da dokümanların Bakanlıkça hazırlanıp Şura başlangıç tarihinden önce katılacak üye ve müşahitlere gönderilmiş olmaları, konunun ciddiye alındığının ve geniş bir organizasyonun yapıldığının somut bir kanıtıdır.

ŞURANIN GÜNDEMİ

Peşinen belirtmeliyiz ki Şura sadece örgün eğitim orta öğretime kadar, yani 18 yaşına kadar olan bölümünü tartışmak amacıyla düzenlenmemiş bulunuyor ve bakanlığın doğrudan yönetimi altında bulunmayan yükseköğretim Şura kapsamı dışında bırakılıyordu. Anlaşıyordu ki Yüksek öğretim bir başka şuraya bırakılmıştı ancak bakan Serakıncı'nın açış konuşmasında verdiği bilgiye göre bugün ülkemizde 5 üniversite ve yüksek okul bulunmaktadır ve bunları kapsayacak bir "Yüksek öğretim Kurumları Kuruluş Görev ve Akreditasyon Yasası" yapma çalışmaları son aşamasına gelmiş bulunmaktadır.

EK DOKÜMAN 2

Şura tarihinin belirlenmesinden sonra KKTC devleti Bakanlıklarına, Üniversitelere, Sendikalara, Kamu Kuruluşlarına (KİT'lere) ve diğer Özel kurum, kuruluş ve birliklere gönderilen yazılarla, kendi bünyelerindeki "eğitim çalışmaları" hakkında 20 Mart tarihine kadar birer rapor sunmaları istenmiştir. Böylece Millî Eğitim Bakanlığının verdiği Eğitim dışında KKTC'de çeşitli dallarda verilen Eğitim hakkında "bilgi toplanıp derlenmesi" amaçlanmıştır. Nitekim Ek Doküman 2 kitabı incelendiği zaman, sadece her alanda verilen eğitim konusunda değil, gelişmeler, problemler ve çözüm önerileri konusunda çok değerli bilgi ve görüşlerin saptanmış olduğu görülecektir.

Şüphesiz, pek çok kurum, kuruluş ve sendika, kendi alanlarına giren eğitim konusunda rapor sunmakla kalmamışlar doğrudan, Bakanlığın alanına giren eğitim yani okullar konusunda da görüş, eleştiri ve önerilerini ortaya koymuşlardır ve doküman da raporu sunanların görüşlerine herhangi bir değişiklik yapılmaksızın yer verilmiş, yazılar aynen aktarılmıştır."

DOKÜMAN : 1

Şura dolayısıyla hazırlanan birinci doküman kitabı yasal gelişimini ve bugünkü dayanak ile ilkelini anlatmaktadır. Ayrıca kalkınma planları ile hükümet programlarında eğitim alanında öngörülen hedefler kitaba alınmıştır.

Kitabın en önemli bölümlerinden birisini de "Kıbrıs Türk Milli Eğitiminin Tarihi Gelişimi" oluşturmaktadır. Maarif Dairesinin zaman zaman çıkardığı raporlara yanılarak eğitimin tarihine yer verilmiş olmasına rağmen özellikle 1960'tan sonraki bölümler oldukça yeni bilgiler içermektedir. Ancak burada bir eksiklikten söz etmek, haksızlığa haklılık kazandırmak olacaktır. Bu ise Kaynakça olarak iki önemli kitaptan sözedilmiş olmamasıdır. Bunlar Hasan Behçet beyin "Kıbrıs Türk Maarif Tarihi" diğeri ise Ali Nesim'in "Batmayan Eğitim Güneşlerimiz" adlı kitaplarıdır. Özellikle Türkiyeli öğretmenlerin biyografileri Ali Nesim'in kitabına dayandırılır; Kıbrıs Türk Maarif Tarihine ait bilgiler ise Hasan Behçet beyle başlamaktadır ve tüm broşürlerdeki (ve bu kitaptaki) bilgilerin kaynağıdır. Belki bu bölümde değil ama J. Sinclair'in (sayfa 31) raporu yanında W.W. Weir'in Education in Cyprus adlı eserinden de söz etmek gerekir. Çünkü bu kitap Türk eğitimi hakkında Temel ilk ve paha biçilmez ipuçları içermektedir.

Kıbrıs Türk Eğitimi hakkındaki raporlara gelince. Bu alanda hatırı sayılır, hatta dönüm noktası oluşturabilecek bir iki rapor vardır. Bunlardan ikisi 1882 ve 1913'te İngiliz yönetiminin hazırlattığı Kıbrıs Eğitim raporlarıdır. Ancak Ali Nesim'in kitabında yer alan Birinci ve İkinci Milli Meclis (1918-1931)'in eğitimle ilgili görüşleri vardır. Yine KATAK'ın raporu özellikle yeni ortaokulların açılmasının başlangıcı olmuştur. Hele 1949'da Kıbrıs Türk işleri Komisyonunun hazırladığı rapor'un eğitim bölümü yabana atılmayacak kadar somut ve önemlidir.

Yine de bu birinci doküman, Kıbrıs Türk Eğitimi hakkında (ilk defa) derli-toplu bilgi veren bir kitap niteliği kazanmıştır. Hazırlayan eğitimcileri kutlamak gerekir; çünkü kısa zamanda sadece şura için değil gelecek için de önemli bir kaynak yaratmışlardır.

(SÜRECEK)

YENİ KIBRIS, Ekim – Kasım- Aralık 1991, ss,37-39